

ВІДГУК

**опонента – професора, доктора педагогічних наук,
професора кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
Мукан Наталії Василівни
про дисертаційне дослідження
Ладанівської Ірини Юріївни
«ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ
МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ
В УНІВЕРСИТЕТАХ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА ТА АВСТРІЇ»,
представлене на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
011 Освітні, педагогічні науки**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

На початку 21 століття особлива увага теоретиків та практиків звернена до проблеми забезпечення освітніх можливостей усіх без винятку громадян. Виклики, з якими стикнулося суспільство, спричинило потребу у використанні широкого інструментарію, що його пропонують інформаційно-комунікаційні технології, в освітній галузі.

Усі зусилля педагогів під час пандемії Covid-19, а тепер і під час повномасштабних бойових дій спрямовані на створення умов для продовження освітнього процесу. Такий підхід обґрунтовує необхідність відповідної підготовки вчителів для надання освітніх послуг, зокрема й в умовах змішаного навчання. Не відкидаючи і не применшуючи здобутки вітчизняної педагогічної науки та практики, варто звертатися до аналізу зарубіжного досвіду, що забезпечує виокремлення кращих практик та ідей, які можна було б втілити в умовах української системи освіти.

На наше переконання, наукова розвідка Ладанівської Ірини Юріївни, присвячена вивченню перспективного досвіду кращих польських та австрійських університетів щодо підготовки майбутніх учителів іноземних мов до організації змішаного навчання, обґрунтуванню моделі такої підготовки та визначенню дієвих шляхів її реалізації в освітній процес українських закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку вчителів іноземних мов, є своєчасною та доцільною. На наше переконання, воно сприяє удосконаленню практики сучасних закладів вищої освіти та забезпеченню якості професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Ретельний та всебічний аналіз наукової праці Ладанівської І. Ю. дозволив з'ясувати, що до найбільш суттєвих наукових результатів, які мають теоретичне і прикладне значення для педагогічної науки і практики, у можна віднести такі.

Дисертанткою виконано аналіз стану вітчизняної підготовки майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності в умовах змішаного навчання й окреслено ключові проблемні аспекти такої підготовки. Охарактеризовано теоретико-методологічні підходи до формування професійної підготовки педагогів у контексті реалізації стратегій і завдань змішаного навчання. У роботі визначено й обґрунтовано методологічні орієнтири моделювання підготовки майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності в умовах змішаного навчання. Вивчено та

представлено досвід підготовки вчителів іноземних мов до реалізації стратегій і завдань змішаного навчання в університетах Республіки Польща та Австрії, обґрунтовано модель такої підготовки. До найбільш суттєвих наукових результатів, що містяться в дисертації, відносимо визначені педагогічні умови ефективної реалізації обґрунтованої моделі підготовки вчителів іноземних мов до організації змішаного навчання в освітньому процесі українських закладів вищої освіти.

3. Нові факти, одержані здобувачем

У дисертаційній роботі Ладанівської І. Ю. *вперше* вивчено та узагальнено досвід підготовки майбутніх учителів іноземних мов до організації змішаного навчання в австрійських та польських університетах; теоретично обґрунтовано та сконструйовано модель формування в майбутніх учителів іноземних мов методичної компетентності в організації змішаного навчання на основі кращого європейського та світового досвіду, яку формують: методологічні підходи (системного, синергетичного, особистісно-діяльнісного, ресурсного, середовищного, рефлексійно-діяльнісного, експериментального, а також врахування теорій конструктивізму та коннективізму); зміст підготовки (передбачає інтеграцію трьох змістових блоків: педагогічні та методичні аспекти навчання іноземної мови, педагогічні та дидактичні аспекти навчання online, знання і вміння застосовувати освітні технології); педагогічні умови реалізації моделі (сформованість вміння створити умови для автономної навчальної діяльності учнів; сформованість у майбутнього вчителя іноземних мов вмінь проєктування навчального курсу для реалізації в середовищі змішаного навчання; досвід опанування студентами – майбутніми вчителями іноземних мов – програми одного з курсів програми підготовки у форматі змішаного навчання). Запропоновано шляхи реалізації ідей кращого австрійського та польського досвіду щодо формування методичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов у контексті їхньої підготовки у вітчизняних закладах вищої освіти до професійної діяльності в умовах змішаного навчання. Отримала подальшого розвитку проблема формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов з урахування сучасного розвитку цифрових та освітніх технологій, зокрема технологій змішаного навчання іноземних мов.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертації та публікацій Ладанівської І. Ю. дає підстави для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів. Вивчення джерельної бази (286 найменувань, з них 213 – іноземними мовами), а також практики закладів вищої освіти Республіки Польща та Австрії уможливили конкретизацію та визначення наукового апарату, який викладений у вступі і дає можливість цілісно уявити авторське бачення розв'язання досліджуваної проблеми, що зумовило використання теоретичних і практичних методів наукового дослідження.

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації забезпечені комплексним аналізом значної кількості джерел; використанням відповідних методологічних підходів до дослідження та комплексу взаємопов'язаних методів з метою розв'язання визначених завдань і досягнення мети дослідження; ефективним впровадженням матеріалів та результатів дослідження у роботу закладів системи вищої освіти України.

Дисертацію підготовлено на належному науковому рівні. Дисертантка володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, розміщені в ній таблиці, рисунки та додатки.

Зміст поданих анотацій відображає зміст дисертації та висвітлює її суттєві аспекти й основні положення.

Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних конференціях різного рівня.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Безсумнівно, дисертаційне дослідження має важливе значення для науки і практики. Результати дисертаційного дослідження, зокрема, теоретичне обґрунтування моделі підготовки майбутніх учителів іноземних мов до організації змішаного навчання з виокремленням відповідних педагогічних умов і прикладів їх реалізації в практиці освітнього процесу в університеті; розроблення спецкурсу навчальної дисципліни «Проектування навчальних матеріалів з вивчення іноземної мови у форматі змішаного навчання» (з блоку за вибором студентів) з відповідними супровідними навчальними матеріалами використовуються викладачами закладів вищої освіти як приклад організації освітнього процесу у форматі змішаного навчання.

Запропоновані в роботі теоретичні та методичні матеріали можуть бути застосовані в освітньому процесі закладів вищої освіти під час підготовки майбутніх вчителів іноземних мов з метою набуття знань, навичок, досвіду до застосування інструментарію змішаного навчання в професійній діяльності. Про це йдеться у документах, які підтверджують впровадження результатів дослідження в освітній процес, зокрема Львівського національного університету імені Івана Франка, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Рівненського державного гуманітарного університету, Мукачівського державного університету.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Основні ідеї, матеріали, положення та висновки дисертаційної роботи можуть бути використані у процесі професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у закладах вищої педагогічної освіти України; враховані у процесі роботи над забезпеченням якості вищої освіти та освітньої діяльності в умовах змішаного навчання; під час виконання подальших досліджень у галузі професійної підготовки фахівців за педагогічними спеціальностями.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації, забезпечується логічністю структурування дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Логіка і послідовність викладу тексту праці відповідає розв'язанню завдань дослідження для досягнення його мети. Логічну структурованість роботи забезпечують висновки й узагальнення, а також унаочнюють таблиці, рисунки і додатки.

У першому розділі «Формування в майбутніх учителів іноземних мов методичної компетентності у реалізації змішаного навчання як педагогічна проблема» презентовано виклики сучасності у професійній діяльності майбутніх учителів іноземних мов. Висвітлено результати аналізу ключових понять дослідження. Виокремлено та проаналізовано теоретико-методологічні підходи до

формування в майбутніх учителів іноземних мов методичної компетентності у реалізації змішаного навчання.

Другий розділ «Організаційно-змістова характеристика моделі формування в майбутніх учителів іноземних мов методичної компетентності у реалізації змішаного навчання в університетах Республіки Польща та Австрії» присвячений обґрунтуванню проблеми підготовки вчителів іноземних мов до реалізації завдань змішаного навчання у світовій педагогічній теорії та практиці. Авторка презентує та аналізує організаційно-процесуальні особливості формування в майбутніх учителів іноземних мов методичної компетентності у реалізації змішаного навчання в університетах Республіки Польща, а також аналізує специфіку підготовки майбутніх учителів іноземних мов до реалізації завдань змішаного навчання в університетах Австрії.

У третьому розділі «Ефективність формування в майбутніх учителів іноземних мов методичної компетентності у реалізації змішаного навчання в університетах Республіки Польща та Австрії» презентовано результати порівняльної характеристики польської та австрійської моделей формування в майбутніх учителів іноземних мов методичної компетентності у реалізації змішаного навчання. Представлено педагогічні умови реалізації ідей польського та австрійського досвіду формування методичної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов до умов українських закладів вищої освіти.

У мовно-стилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення.

8. Дискусійні положення, рекомендації та зауваження до змісту дисертації

Загалом, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих результатів, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. Попри увагу авторки роботи до умов професійної діяльності вчителів іноземних мов під час воєнного стану, що зумовлює організацію освітнього процесу у змішаному форматі, на нашу думку, варто було б детальніше схарактеризувати специфіку такої роботи, яка суттєво відрізняється від тієї, що мала місце в умовах карантину під час пандемії 2020-2022 років.
2. На наше переконання, потребує глибшого обґрунтування виклад матеріалу щодо реалізації ідей польського та австрійського досвіду формування методичної компетентності майбутніх учителів іноземних мов в українських закладах вищої освіти.
3. У підрозділі 1.2, розробляючи структуру методичної компетентності вчителя іноземної мови в організації змішаного навчання, варто було б проілюструвати цю структуру рисунком-моделлю, який би наочно відобразив компоненти, їх взаємозв'язок і взаємовплив.
4. Доцільною видається також детальніша характеристика розвитку у майбутніх учителів іноземних мов умінь адаптації навчального матеріалу до використання у змішаному навчанні, про які дисертантка згадує на сторінках дисертації, однак певним чином оминає їх операційну сутність.
5. У науковій дискусії спостерігається певна засторога щодо майбутніх перспектив використання різних форм дистанційного навчання, в тому числі і змішаного, ролі штучного інтелекту тощо. Цікаво було б також ознайомитись із

позицією авторки роботи у цьому аспекті. Її ми, на жаль, не знайшли на сторінках роботи.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Наукові результати та основні положення, висновки і рекомендації достатньо повно викладено в 11-ти публікаціях, серед яких: 4 статті у виданнях, що належать до переліку наукових фахових видань України, 1 праця у періодичному виданні, що індексується наукометричною базою Web of Science, 1 стаття у закордонному фаховому виданні, 6 праць апробаційного характеру.

10. Висновок

Отже, рецензоване дисертаційне дослідження Ладанівської Ірини Юріївни на тему: «Формування в майбутніх учителів іноземних мов методичної компетентності у реалізації змішаного навчання в університетах Республіки Польща та Австрії» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44). Її авторка Ладанівська Ірина Юріївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Опонент:

професор, доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки та
інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Наталія МУКАН